

Paulina Socha¹, Katarzyna Przybyła

**Jakość prowadzenia zajęć przez nauczycieli akademickich
w ocenie studentów Akademii Wychowania Fizycznego oraz
Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach**
**The quality of teaching by lecturers in the evaluation of students of the
Academy of Physical Education and University of Economics in Katowice**

Streszczenie

Cel. Celem pracy było przedstawienie oczekiwań studentów względem swoich wykładowców w procesie dydaktycznym. **Material i metody** Badanie przeprowadzono metodą kwestionariuszową wśród studentów AWF oraz UE w Katowicach. Oceniano jakość kształcenia przy zastosowaniu 5-stopniowej skali Likerta. **Podstawowe wyniki.** Najwyżej cenionymi aspektami pracy wykładowców były posiadanie wiedzy praktycznej, umiejętność jej przekazywania oraz kompetencja. **Wnioski.** Badanie może przysłużyć się nauczycielom akademickim w celu wyrównania standardów i poziomu nauczania względem wymagań studentów.

Słowa kluczowe: cechy nauczyciela akademickiego, oczekiwania studenta, pedagogika, Akademia Wychowania Fizycznego, Uniwersytet Ekonomiczny, Katowice

Abstract

The aim of the study was to present the expectations of students towards their teachers in the teaching process. **Material and methods.** The study was conducted using the questionnaire method among students of Physical Education and the University of Economics in Katowice. Assessed the quality of education by using 5-points Likerts scale. **Basic results.** The most highly valued aspects of the work of lecturers were having practical knowledge, skill and competence of its transmission. **Conclusions.** The study may serve scholars to align standards and level of education relative to the requirements of the students.

Keywords: characteristics of the university teacher, student expectations, pedagogics, Academy of Physical Education, University of Economics, Katowice

Wstęp

Dydaktyka jest fundamentalnym zadaniem każdej szkoły wyższej. Źródłem przekazywanej wiedzy studentom jest nauka, a celem końcowym ich nauczania

---

¹ e-mail: paula_socho@interia.eu

powinno być lepsze rozumienie świata i skuteczne wykorzystanie zdobytych umiejętności w praktyce. Szkoła wyższa powinna uczyć studenta myślenia, radzenia sobie w życiu codziennym. Powinna pobudzać chęć rozwoju i samokształcenia.

W procesie nauczania bardzo istotna jest relacja między uczniem a nauczycielem. Autorytet wykładowcy budowany jest nie tylko dzięki jego walorom umysłowym i dokonaniom naukowym czy twórczym, lecz także dzięki prawości i stałości charakteru oraz sprawiedliwości w postępowaniu wobec innych. W życiu codziennym od nauczycieli wymaga się wysokich kompetencji w nauczaniu i wychowywaniu. Wiedza, umiejętności, postawa etyczna wpływają w istotny sposób na całokształt procesu dydaktycznego.

We współczesnym świecie podejmuje się wiele dyskusji dotyczących efektywności szkoły wyższej oraz programów kształcenia studentów. Szkoła wyższa powinna być miejscem, w którym dokonuje się wszechstronny rozwój człowieka, dostosowany do potrzeb rynku pracy. W związku z tym przed nauczycielem akademickim stoi niełatwe zadanie, bowiem to właśnie on odgrywa ważną rolę w procesie odpowiedniego kształcenia i przygotowania studentów do dalszej pracy. Musi stale dostosowywać się do różnorodnych, niestałych wymagań nauczania, wynikających ze zmiany pokoleniowej, mody oraz innych czynników oraz posiadać szerokie i zróżnicowane kompetencje.

W związku z powyższym nasuwają się następujące pytania: Jaki powinien być współczesny nauczyciel akademicki?, Jakie cechy osobowości nauczycieli są szczególnie preferowane przez studentów?, Jak bardzo oczekiwania studentów wobec nauczycieli różnią się od aktualnej rzeczywistości, w której odbywa się proces kształcenia?

Celem pracy było przedstawienie oczekiwań studentów względem swoich wykładowców w procesie dydaktycznym. Zaprezentowano cechy i zadania „idealnego nauczyciela akademickiego” oraz stopień ich posiadania i spełnienia w rzeczywistości.

Podczas badań postawiono następujące pytania:

1. Czy praca nauczycieli akademickich AWF i UE w Katowicach spełnia oczekiwania studentów?
2. Na które cechy nauczyciele akademicy powinni zwrócić szczególną uwagę chcąc w większym stopniu spełnić oczekiwania swoich studentów?
3. Które oczekiwania względem cech są najlepiej spełniane przez wykładowców akademickich?
4. Wykładowców której uczelni studenci ocenili lepiej?

Material i metoda badań

1. Metoda badawcza

W celu zbadania jakości prowadzenia zajęć przez wykładowców zastosowano sondaż diagnostyczny. Badanie przeprowadzono metodą kwestionariuszową

wśród studentów Akademii Wychowania Fizycznego oraz Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach.

Jako narzędzie zastosowano kwestionariusz ankiety stworzony przez autorki pracy. W jego pierwszej części znajdowała się metryka korelacyjna. Pytano o płeć, wiek, miasto zamieszkania, rok oraz kierunek studiów. Następną część kwestionariusza podzielona została na dwa pytania. Przy ocenie jakości kształcenia oraz preferowanych cech nauczyciela akademickiego zastosowano 5-stopniową skalę Likerta.

W pierwszym pytaniu oceniano 25 cech w skali od 1 do 5, gdzie „1” oznaczało cechę „mało ważną”, a „5” – „bardzo ważną”. Druga część ankiety dotyczyła stopienia, w jakim wykładowcy podanej uczelni spełniali określoną cechę. Oceniano 25 cech w skali od 1 do 5, gdzie „1” oznaczało cechę spełnioną „w małym stopniu”, natomiast „5” – „w stopniu najwyższym”. Studenci mieli odnieść się w swoich odpowiedziach do najgorszego i najlepszego, w ich opinii, wykładowcy.

Porównując obie oceny danej cechy, można było przedstawić obraz wymagań studenta i jego wypełnienie przez nauczycieli akademickich AWF oraz UE w Katowicach. Dane porównano.

2. Przebieg badań i charakterystyka badanych

Badanie przeprowadzone zostało w listopadzie 2014 roku na terenie dwóch katowickich uczelni wyższych. Wszyscy ankietowani byli uczniami pierwszego roku drugiego stopnia. Przebadanych zostało pięćdziesięciu studentów kierunku Wychowanie Fizyczne Akademii Wychowania Fizycznego oraz pięćdziesięciu - kierunku Logistyka Uniwersytetu Ekonomicznego. Dobór próby był celowy, a udział studentów dobrowolny i anonimowy. Studenci ci stanowili 25% całości wszystkich uczniów z danego roku i kierunku.

W badaniu na terenie AWF w Katowicach wzięło udział 23 mężczyzn (46%) i 27 kobiet (54%), gdzie dominowały osoby w przedziale wiekowym od 20 do 23 roku życia – 38 (76%), najczęściej spoza Katowic: dojeżdżające na uczelnię z miast sąsiadujących (Siemianowice Śląskie, Chorzów, Ruda Śląska, Czeladź, Sosnowiec, Mysłowice, Łędziny, Tychy i Mikołów) – 19 osób (38%) lub z miejscowości dalej oddalonych – 18 (36%).

Tabela 1. Struktura społeczno-demograficzna ankietowanych

	AWF Katowice (50)	UE Katowice (50)
Płeć:		
Kobieta	27	31
Mężczyzna	23	19
Wiek:		
20-23	38	36
23-25	10	11
25-35	2	3
Miasto zamieszkania:		
Katowice	13	10

Miasta sąsiadujące	19	17
Dalej	18	23

Źródło: opracowanie własne

Wśród studentów Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach pytano 19 mężczyzn (38%) i 31 kobiet (62%), głównie w przedziale wiekowym 20-23 lat - 36 osób (72%) oraz najczęściej spoza Katowic: dalsze miejscowości – 23 osoby (46%) i miasta sąsiadujące – 17 (34%). Strukturę społeczno-demograficzną przedstawia tabela 1.

Wyniki

W tabeli 2 zaprezentowano wyniki badania po przeliczeniu na średnie wartości. Zaprezentowano również różnice między zmiennymi, które pozwalają określić czy dana cecha jest spełniana przez wykładowców względem oczekiwania studentów.

Tabela 2. Uśrednione wyniki badania

Cecha:	Akademia Wychowania Fizycznego			Uniwersytet Ekonomiczny		
	Oczekiwa- nia	Stopień spełnienia	Różnica	Oczeki- wania	Stopień spełnienia	Różni- ca
Posiadający wiedzę praktyczną	4,84	3,94	-0,9	4,82	3,52	-1,3
Posiadający wiedzę teoretyczną	4,44	4,22	-0,22	4,02	4,16	+0,14
Punktualny	3,72	3,22	-0,50	3,60	3,68	+0,08
Kreatywny	4,42	3,10	-1,32	4,06	3,00	-1,06
Sprawiedliwy	4,60	3,22	-1,38	4,40	3,34	-1,06
Otwarty	4,32	3,52	-0,80	4,24	3,26	-0,98
Kompetentny	4,84	3,86	-0,98	4,58	3,66	-0,92
Życzliwy	4,02	3,38	-0,64	4,08	3,30	-0,78
Tolerancyjny	4,04	3,62	-0,42	3,92	3,42	-0,5
Opanowany	3,96	3,74	-0,22	4,06	3,70	-0,36
Konsekwentny	4,20	3,48	-0,72	3,84	3,60	-0,24
Motywuujący	4,22	2,94	-1,28	4,22	2,96	-1,26
Wymagający	3,56	3,70	+0,14	3,22	3,88	+0,66
Zaangażowany	4,36	3,38	-0,98	4,20	3,40	-0,80
Wyrozumiały	4,26	3,28	-0,98	4,18	3,34	-0,84
Wiarygodny	4,42	3,56	-0,86	4,16	3,44	-0,72
Cierpliwy	4,16	3,40	-0,76	4,10	3,58	-0,52
Empatyczny	4,06	3,24	-0,82	3,72	3,20	-0,52
Komunikatywny	4,50	3,76	-0,74	4,54	3,56	-0,98
Posiadający wrażliwość moralną	3,52	3,28	-0,24	3,40	3,24	-0,16
Szanujący godność studentów	4,54	3,30	-1,24	4,26	3,50	-0,76
Posiadający poczucie humoru	4,10	3,38	-0,72	3,82	3,04	-0,78
Skromny	3,26	3,40	+0,14	2,92	3,14	+0,22

Kulturalny	4,10	3,88	-0,22	3,92	3,76	-0,16
Potrafiący przekazać wiedzę	4,88	3,50	-1,38	4,74	3,30	-1,44

Zródło: opracowanie własne

Największe wartości oczekiwań studentów obu uczelni wykazują takie cechy jak: posiadanie wiedzy praktycznej, kompetencja i umiejętność przekazywania wiedzy. Wskazują najważniejsze, w ich opinii, cechy wykładowców (zaznaczono na niebiesko).

Cechy, które najbardziej obrazują podejście nauczycieli akademickich podczas pracy na uczelni to: posiadanie wiedzy praktycznej, posiadanie wiedzy teoretycznej i kultura osobista (dla AWF) oraz posiadanie wiedzy teoretycznej, wymagania i kultura osobista (dla UE). Najmniejszy „stopień spełnienia” dla obu uczelni reprezentują cechy: kreatywność i motywowanie.

Największe ujemne rozbieżności między oczekiwaniami, a ich spełnieniem wykazują takie cechy jak: kreatywność, sprawiedliwość, umiejętność przekazywania wiedzy oraz motywowanie (kolor czerwony).

Cechy, w których wykładowcy przekraczają w swojej pracy oczekiwania studentów to: (dla UE) posiadanie wiedzy teoretycznej, punktualność, wymagania i skromność; dla AWF: wymagania i skromność (zaznaczono w Tab.2 na zielono).

Dyskusja

Zawód nauczyciela akademickiego nie należy do prostych. W dobie wielu przemian społecznych, ekonomicznych i kulturowych zmieniają się wyobrażenia i oczekiwania wobec jakości kształcenia przede wszystkim na tym etapie edukacji, jakim jest szkoła wyższa. Nauczyciel staje przed ogromnym wyzwaniem w perspektywie nieustannie zmieniających się wymagań.

Nauczyciele akademicy XXI wieku powinni być dla studentów autorytetami, będącymi ciągle na bieżąco z informacjami dotyczącymi dziedziny, jaką się zajmują. Obecnie priorytetowym zadaniem nauczyciela jest wykształcenie u młodego człowieka postawy i nawyku do uczenia się przez całe życie (Sierecka, Pindor 2012).

Cz. Banach (1999) wskazuje, iż nauczyciel ma wspierać młodzież w procesie „poznawania świata” oraz „poznawania siebie i kierowania sobą”.

Według D. Sipińskiej (1996) nauczyciel akademicki, ma być refleksyjnym praktykiem, tzw. „autonomicznym poszukiwaczem, który znajduje sens i radość w tym, co robi”. Ponadto nauczyciel akademicki stale musi doskonalić kompetencje zawodowe oraz dbać o jakość wiedzy, jaką przekazuje. Kluczowe staje się tu stale poszukiwanie nowych metod nauczania, udoskonalanie programów kształcenia, skuteczne docieranie do studentów, rozbudzanie ich wyobraźni i zainteresowań oraz czynienie pracy studenta interesującą i atrakcyjną. W związku z tym kompetencje nauczycielskie muszą być na tym tle szerokie i zróżnicowane, aby umożliwiały mu radzenie sobie w obecnym świecie (Sierecka, Pindor 2012).

S. Rębisz i G. Polański (2013) wyodrębnili trzy podstawowe grupy cech, którymi powinien charakteryzować się „idealny wykładowca”. Pierwsza dotyczyła preferencji w kontekście relacji ze studentami. Pod kątem istotności wymieniono trzy najważniejsze: (1) przestrzeganie praw studenta, (2) szanowanie cudzych poglądów i (3) życzliwość. Druga grupa prezentowała istotne cechy w kontekście

pracy naukowo-dydaktycznej: (1) posiadanie wiedzy praktycznej, (2) komunikatywność i (3) obiektywność. Natomiast trzecia grupa prezentowała preferowane cechy osobowości wykładowcy. Najważniejsze z nich to: (1) uczciwość, (2) kultura osobista oraz (3) umiejętność przyznania się do błędów.

Rozpatrując wyniki przeprowadzonego badania stwierdzono, iż studenci Akademii Wychowania Fizycznego w Katowicach za najważniejsze z cech „idealnego wykładowcy” uważają: (1) umiejętność przekazywania wiedzy, (2a) posiadanie wiedzy praktycznej i (2b) kompetencję, natomiast studenci Uniwersytetu Ekonomicznego, jako najważniejsze, podali: (1) posiadanie wiedzy praktycznej, (2) umiejętność przekazywania wiedzy i (3) kompetencja.

Najbardziej pożądane cechy wykładowcy przez studentów Wychowania Fizycznego oraz Logistyki dotyczą sfery naukowo-dydaktycznej. Następną w kolejności pod kątem ważności jest grupa cech osobowościowych oraz w kontekście relacji ze studentami.

Z badania wynika, że studenci mniejszą wagę przywiązują do relacji z wykładowcami. Istotniejszy dla nich jest sposób i jakość otrzymywanej wiedzy.

Wnioski

1. Czy praca nauczycieli akademickich AWF i UE w Katowicach spełnia oczekiwania studentów?

Oczekiwania studentów w większości wymienionych cech nie zostały spełnione przez nauczycieli akademickich zarówno Akademii Wychowania Fizycznego, jak i Uniwersytetu Ekonomicznego. Jedynymi kryteriami, które zostały pozytywniej ocenione od oczekiwań są: skromność (AWF i UE), wymaganie (AWF i UE), punktualność (UE) i posiadanie wiedzy teoretycznej (UE).

2. Na które cechy nauczyciele akademicy powinni zwrócić szczególną uwagę chcąc w większym stopniu spełnić oczekiwania swoich studentów?

Wykładowcy powinni szczególną uwagę zwrócić na oczekiwania względem cech, które są najmniej przez nich spełniane. Najgorzej prezentuje się cecha: umiejętność przekazywania wiedzy (AWF i UE), sprawiedliwość i kreatywność (AWF i UE) oraz motywowanie (UE).

Stwierdzono również, że posiadanie wiedzy praktycznej i umiejętność jej przekazywania oraz kompetencja są najważniejszymi cechami zdaniem studentów. Wykładowcy chcąc poprawić swój wizerunek, powinni również je rozpatrzyć.

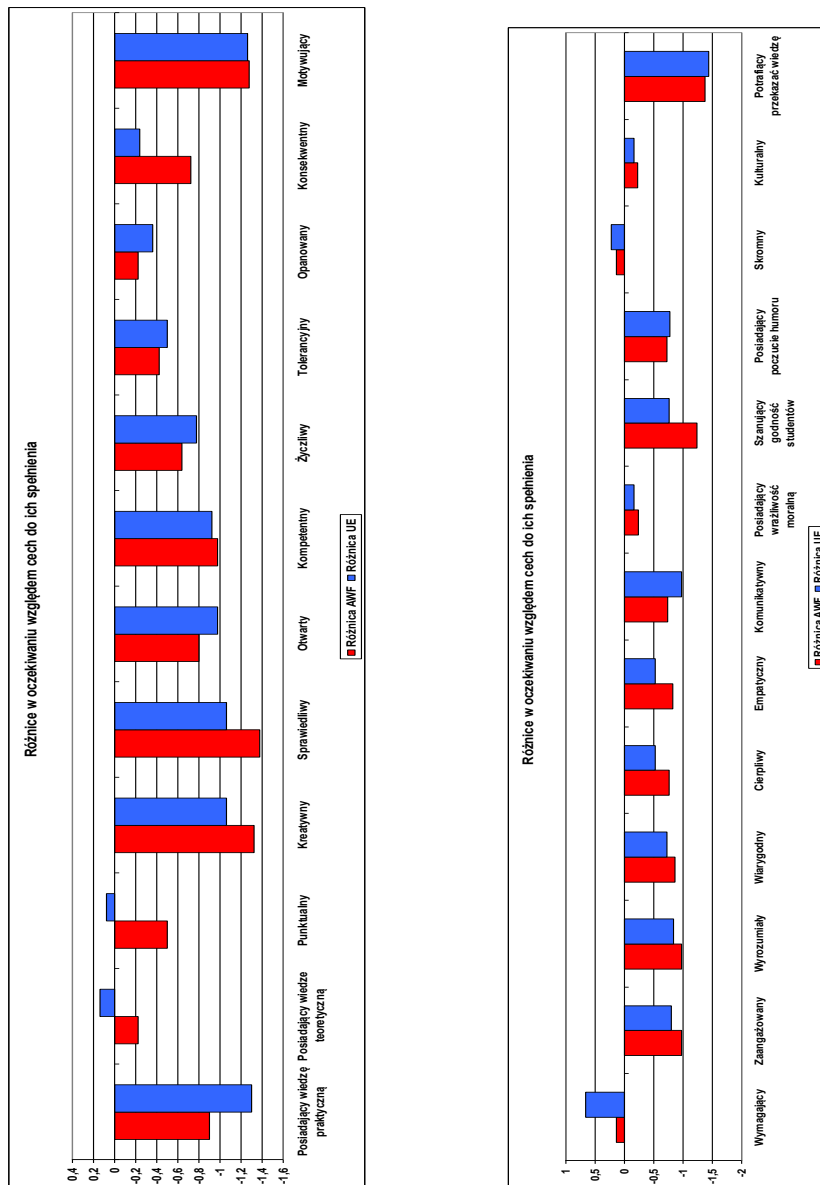
3. Które oczekiwania względem cech są najlepiej spełniane przez wykładowców akademickich?

Zdaniem studentów AWF cechy, które są najsilniej prezentowane przez wykładowców to: kultura oraz posiadanie wiedzy zarówno teoretycznej, jak i praktycznej. W przypadku ankietowanych uczniów UE są to: kultura, wymagania i wiedza teoretyczna.

4. Wykładowców której uczelni studenci ocenili lepiej?

Porównując średnie różnic oczekiwań do ich spełnienia Uniwersytet Ekonomiczny został lepiej oceniony (-0,6) w porównaniu do Akademii Wychowania Fizycznego (-0,72).

Wykres 1. Różnice między wagą oczekiwanych cech do ich spełnienia.

Źródło: opracowanie własne

Literatura

1. Banach C., Polska szkoła i system edukacji Przemiany i perspektywy, Wydawnictwo UMK, Toruń 1999;
2. Bogusz J., Autorytet nauczyciela akademickiego a wyniki kształcenia i wychowania. *Pedagogika Szkoły Wyższej*, 1996, 4;
3. Cątek K. i in., *Poradnik Dydaktyka Szkoły Wyższej*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Katowicach, Katowice 2007;
4. Karpińska A., Wróblewska W., Dylematy dydaktyki szkoły wyższej w dialogu i perspektywie, Wydawnictwo Uniwersyteckie Trans Humana, Białystok 2008;
5. Kruszewski K., *Sztuka nauczania. T. 1 Czynności nauczyciela*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2005;
6. Rębisz S., Polański G., Preferowane cechy nauczyciela akademickiego kierunku pedagogika w opinii studentów. Krótki komunikat ze zjazdu badawczego na Uniwersytecie Rzeszowskim, *Edukácia človeka – problémy a výzvy pre 21. Stornie*, pod red. Mareka Lukáča, Prešovská univerzita v Prešove, Prešov, ss. 324 – 331.
7. Rozmus A. (red.), *Dydaktyka szkoły wyższej. Wybrane problemy*, Oficyna Wydawnicza Politechniki Warszawskiej, Warszawa 2010;
8. Rubacha K., *Metodologia badań nad edukacją*, Oficyna Wydawnicza ŁÓŚGRAF, Warszawa 2008;
9. Sajdak A., *Paradygmaty kształcenia studentów i wspierania rozwoju nauczycieli akademickich. Teoretyczne podstawy dydaktyki akademickiej*, Wydawnictwo Impuls, Kraków 2013;
10. Sierecka A, Pindor K., *Kompetencje i kwalifikacje zawodowe nauczycieli akademickich*, *Zeszyty Naukowe WSOWL*, nr 3 (165) 2012, Wrocław 2012;
11. Sipińska D., *Refleksyjny nauczyciel*, [w:] *Edukacja i Dialog* nr 1/1996, Warszawa 1996;
12. Szerląg A. (red.), *Problemy edukacji w szkole wyższej*, Wydawnictwo Impuls, Kraków 2006.